

תכנית ימית לישראל – שלב ג'

פיתוח אמצעי מדיניות למטרת ידע ומידע

פרופי יובל כהן

מפגש יועצים 4.2.2015

הטכניון
מכון טכנולוגי
לישראל

TECHNION
Israel Institute
of Technology

תכנית ימית לישראל
ISRAEL MARINE PLAN

מטרה: קידום הידע המדעי ופיתוח מתמשך של המידע על המרחב הימי והנגשתו

צורך בשינוי - בעיות במצב הקיים

- אין מדיניות לאומית למחקר וניטור הים: לא קיים מנגנון לבחינת סדרי עדיפויות במחקר וניטור בראייה כוללנית; אין הקצבה ממשלתית מסודרת וקבועה לניטור ומחקר הים; אין תיאום בין הגורמים הממשלתיים הנוגעים.
- לא קיים מנגנון למימון האחזקה וההפעלה של ספינות המחקר והתשתיות הדרושות למחקר ימי ולאיסוף שוטף של נתונים ימיים; ההיקף של מענקי המחקר בישראל לא מאפשר ניצול מלא של תשתיות אלה ע"י הקהילייה המדעית.
- לא קיימת מדיניות לאומית לטיפול בנתונים ומידע על המרחב הימי של ישראל, ובכלל זה ריכוז, ארגון, תיעוד, בקרת איכות, והנגשה לצרכנים.

מטרה: קידום הידע המדעי ופיתוח מתמשך של המידע
על המרחב הימי והנגשתו

אמצעי מדיניות מוצעים לקידום המטרה

1. גיבוש מדיניות לאומית במדעי הים שתהווה מסגרת להתוויה, תמיכה, תיאום ואפשרור של מכלול הפעילויות להשגת נתונים, מידע וידע לצורך קבלת החלטות על ניהול המרחב הימי של ישראל.

2. גיבוש מדיניות לאומית לארגון, ניהול והנגשה של נתונים ומידע על המרחב הימי של ישראל.

פירוט אמצעי המדיניות המוצעים

גיבוש מדיניות לאומית במדעי הים שתהווה מסגרת להתוויה, תמיכה, תיאום ואפשרור של מכלול הפעילויות להשגת נתונים, מידע וידע לצורך קבלת החלטות על ניהול המרחב הימי של ישראל.

התייחסות לשני תחומי ידע ומידע:

- מיפוי וניטור של המאפיינים הסביבתיים וזיהוי ערכי טבע מיוחדים, רגישים או ייחודיים במרחב הימי של ישראל, והבנת התהליכים הטבעיים הפועלים במרחב זה בקני מידה שונים של זמן ומרחב והשפעתם על המבנה והתפקוד של המערכת האקולוגית;
- הבנה וניטור של האינטראקציה בין פעילות האדם למערכת הטבעית והמשמעויות מבחינת אספקת שירותי המערכת האקולוגית, ובמיוחד הבנה וניטור של ההשפעות של שינויי אקלים.

גיבוש מדיניות לאומית במדעי הים שתהווה מסגרת להתוויה, תמיכה, תיאום ואפשר של מכלול הפעילויות להשגת נתונים, מידע וידע לצורך קבלת החלטות על ניהול המרחב הימי של ישראל.

עקרונות :

- קביעת סדרי עדיפויות תקופתיים (5 שנים) לאיסוף מידע וצמצום פערי ידע בתחומים לעיל, תוך התחשבות ומבלי לפגוע בפעילות הרלוונטית של משרדי הממשלה הייעודיים בהתאם לתחומי האחריות שלהם.
- הקצאת מימון ממשלתי לפעילות בשני תחומי הידע לעיל בהתאם לסדרי העדיפויות התקופתיים, כולל הסדרת מסגרת תקציבית ייעודית למימון של שימוש בספינות ובתשתיות מחקר מתקדמות ("ימי ים") ע"י הקהילייה המדעית, על בסיס תחרותי, וזאת מעבר להקצבות של משרדי הממשלה הייעודיים לפעילות בתחומי האחריות שלהם.

גיבוש מדיניות לאומית במדעי הים שתהווה מסגרת להתוויה, תמיכה, תיאום ואפשר של מכלול הפעילויות להשגת נתונים, מידע וידע לצורך קבלת החלטות על ניהול המרחב הימי של ישראל.

עקרונות :

- הסדרת מימון ממשלתי לאחזקה השוטפת של מערכות לאיסוף שוטף ואספקה כמעט בזמן אמת של נתונים ושל מודלים ימיים ("אוקיאנוגרפיה אופרטיבית") כשירות ציבורי.
- חיזוק היכולת לאיסוף נתונים ואספקת מידע על הסביבה הימית באמצעות טכנולוגיות מתקדמות וחדשניות.
- הקמת ועדת מומחים למעקב אחר ביצוע המדיניות וקביעת סדרי העדיפויות התקופתיים.

גיבוש מדיניות לאומית במדעי הים שתהווה מסגרת להתוויה, תמיכה, תיאום ואפשרור של מכלול הפעילויות להשגת נתונים, מידע וידע לצורך קבלת החלטות על ניהול המרחב הימי של ישראל.

ביצוע:

מוצע שגיבוש המדיניות יוטל בהחלטת ממשלה על המועצה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי (מולמו"פ) בתיאום עם משרדי הממשלה הנוגעים והאקדמיה הלאומית למדעים.

ועדת המומחים למעקב אחר ביצוע המדיניות וקביעת סדרי העדיפויות התקופתיים תוקם כתת-ועדה של המולמו"פ לנושא הים.

פירוט אמצעי המדיניות המוצעים

גיבוש מדיניות לאומית לארגון, ניהול והנגשה של נתונים ומידע על המרחב הימי של ישראל.

בהתאם להיערכות המקודמת ע"י הממשלה בנושא מאגר מידע ימי לאומי, המדיניות תתייחס למרכז המידע הימי הלאומי שבחיא"ל ותתבסס על העקרונות שלהלן:

- הטלת חובה על כל הגורמים הממשלתיים (משרדי ממשלה, תאגידים ממשלתיים וחברות ממשלתיות) אשר אוספים או מממנים איסוף של נתונים ימיים למסור את הנתונים למרכז המידע;

גיבוש מדיניות לאומית לארגון, ניהול והנגשה של נתונים ומידע על המרחב הימי של ישראל.

- קביעת מדיניות של קרנות המחקר הממומנות במלואן או בחלקן ע"י המדינה, אשר תחייב את מקבלי מענקי המחקר למסור נתונים ימיים למרכז המידע בתוך פרק זמן מוגדר (שיבטיח את שמירת זכויות החוקרים לשימוש ראשוני ופרסום).
- הטלת חובה על יזמים פרטיים, כגון במסגרת רשיונות לחיפושי נפט וגז, למסור למרכז המידע נתונים ימיים הנאספים במסגרת סקרי רקע וניטור סביבתי, במגבלות של שמירה על זכויות קנייניות שיש להן ערך מסחרי.

גיבוש מדיניות לאומית לארגון, ניהול והנגשה של נתונים ומידע על המרחב הימי של ישראל.

- הטלת חובה על מרכז המידע להעמיד לרשות הכלל ולמסור לכל דורש את הנתונים שבמרכז, ללא הגבלה (למעט משיקולי ביטחון המדינה) וללא תשלום, למעט תשלומים לכיסוי העלויות של איחזור הנתונים וארגונם לצורך המסירה, ותשלומים בגין עיבודי נתונים מיוחדים או הפקת מוצרי מידע מיוחדים לפי דרישה.

- הקצאת מימון ממשלתי לפעילות המרכז ובכלל זה קליטה, ארגון ובקרת איכות של הנתונים הימיים.

ביצוע: מוצע שגיבוש המדיניות יוטל בהחלטת ממשלה על צוות בינמשרדי (בהשתתפות חיא"ל) ושהמדיניות שתאומץ תעוגן בהחלטת ממשלה.